

BIBLIOTEKA
SHITETIT

SH-2

Bl. 25

TODI THANASI

**KOHA E
KOMISARËVE**

DRAMË

854-2

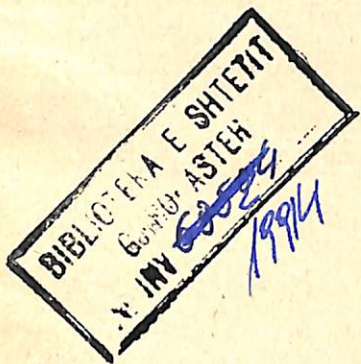
6625

TODI THANASI

KOHA E KOMISARËVE

D r a m ë

(Sipas disa motiveve të romanit «Komisari Memo»
të Dritëro Agollit)

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

PERSONAZHET

KOMISARI MEMO	
KOMANDANTI RRAPO	
XHEMAL PORODINA	— zëvendëskomisar
NURKA	— intendent
FATJA	— komandant kompanie
HODO ALLAMANI	— » »
XHODO GRENI	— » »
MAK MOKRA	— » »
MEVLANI	— partizan
ALMA	— partizane
NAFIJA	— »
BALJA	— »
ZARIKU	— agjent
XHA JASHOJA	— fshatar
VALIDEA	— e shoqja
ZYLOJA	— i biri
ENRIKOJA	— ish-ushtar italian
PARTIZANË DHE PARTIZANE.	

PARASKENË

Memo Kovaçi lexon letrën e Qarkorit të Partisë:

«Pas mbledhjes me përgjegjësat e këshillave, mos u kthe në Qarkor, po nisu sa më shpejt te komandanti Rrapo, në batalionin «Shkrepëtima», ku caktohesh si komisar.

Si zëvendës komisar është caktuar Xhemal Porodina. Ti duhet ta bindësh Rrapon se pa komisarë lufta nuk bëhet, pa komisarë partizanët kthehen në bashibozukë. Të veprohsh si komunist dhe t'i ruhesh acarimit të marrëdhënieve komisar-komandant. Rrapoja është komandant trim dhe ka influencë të madhe në tërë krahinën. Veç kësaj, partizanët e duan. Ne nuk duhet ta humbasim këtë njeri. Për këtë arsye, disa anë të rrëmbyera të karakterit të tij, ne nuk ia kemi marrë për të keq dhe ia kemi falur. Tani ka ardhur koha që Rrapoja, nën ndikimin tonë të fortë, të shtrohet.»

Komiteti Qarkor i Partisë

MEMOJA: (I menduar) Komandanti Rrapo...

NË GUR-KUSAR

Vendqëndrimi i batalionit «Shkrepëtima». Në një qoshe, Rrapoja me komandantët e kompanive bëjnë planin e pritës së autokolonës gjermane. Ai me një plis të tharë heq ca si viza mbi një gur të rrumbullakët si sofër.

RRAPOJA: *(Tregon me dorë.)* Ta zemë se kjo këtu është xhadeja. Këtu është ura, atje matanë bërryli i kthesës. Hajde tani të dëgjojmë ato mendjet tuaja. Ku ta zemë dhe si ta zemë pritën?

HODOJA: Komandant, unë them të vendosemi në të dy krahët e xhadesë. Me të ardhur autokolona, t'i futemi varda dhe ta bëjmë pluhur.

FATJA: Jo more! Bukur shumë! Po ata i futen shkëmbit me mortajë dhe ne të gjithë na vrasin ciflat e gurëve.

XHODOJA: Ore, po përse të mendohe mi shumë. E bëjmë si herën tjetër. Futi në bërrilin e Gurit të Kuq, hidhe urën në erë dhe sulmo përsipër.

MAKU: Unë kam bërë një si biçim skice të xhadesë. *(Nxjerr skicën.)* Unë them që Hodoja me kompaninë e tij të vendoset këtu, te shigjeta e kuqe. Këtu, te kjo shigjeta mavi, të qëndrojë Fatja, kurse kjo shigjeta...

HODOJA: *(E ndërpret.)* Ama si ia fut edhe ti, Mak Mokra. Tamam si ajo e Zeqos majë thanës. Akoma me shigjeta ti, si në kohën e turkut! Me mitraloz ore, me mitraloz, që t'i vijë festja vërdallë nemces.

MAKU: E po mirë, Hodo Allamani, përse nxe hesh ti? Një mendje ju dhashë.

RRAPOJA: Mirë ta bëri. Sa herë të kam thënë që të mos këndosh libra, se ta prishin mendjen ato, ti prapë-seprapë me tënden. Mbaje me shëndet tani.

XHODOJA: O Mak, e pësove si breshka te nallbani. (*Qeshin*)

RRAPOJA: Po ti, o Fate, ç'na thua?

FATJA: Si të thuash ti, o komandant!

RRAPOJA: Hëm! (*Mendohet*) Pyka jeni. S'merrni vesh nga punët e luftës. A, më kënaqët shumë me këto mendjet tuaja. Bylmezë jeni të gjithë! (*Hyn një partizan.*)

PARTIZANI: Komandant, të kërkojnë dy shokë.

RRAPOJA: Le të vijnë.

(*Partizani largohet. Rrapoja vazhdon të shpjegojë planin e pritjes. Gjatë kësaj kohe, afrohen Memoja dhe Xhemali.*)

RRAPOJA: S'kuptoni asgjë nga taktika. Pyka jeni!

XHEMALI: (*Memos*) Ç'bën ky?

MEMOJA: Mësim ushtarak, ndoshta shkruan në gurë, si në dërrasë të zezë. (*Ata i ka rrëmbyer plani i pritës dhe nuk po i vështrojnë të porsaardhurit*) Punë të mbarë! (*Ata kthejnë kokat*).

RRAPOJA: A, komisarët! Mirë se vini, mirë se vini! (*Ngrihet vrik në këmbë dhe u zgjat dorën.*) Si veni? U lodhët!

XHEMALI: Pak!

RRAPOJA: E po mirë, çlodhuni! (*Kthehet nga komandantët.*) Ku e lamë? Ë, po! Këtu është xhadeja (*Bën një shenjë*) Ti me kompaninë tënde do të zësh vend këtu. Ti, Fate, me kompaninë tënde këtu. Fap këtu! (*Bën një rreth*) Gjermani me makina vjen këtej. (*Heq një vizë në shenjën e xhadesë.*) Unë me kompaninë time do të zë vend këtu. Gjermani vjen. Unë rri e s'bëj zë. Hiç, as gëk, as mëk. Hyn

gjermani. Mbaron bishti i kolonës. Unë fap ia bëj dhe ua ndez prapanicat e ua shpoj rrotat, e ua bëj shoshë kokat. Nga pas, de! Gjermani hutohet. Demek hutohet, se s'para hutohet ai qen. Gjermani kthehet nga unë. Atëherë ju fap ia bëni dhe në të s'emës hitlerica dhe himlerica. (*Heq disa vija në gurë. Ata qeshin.*) Fate, mos m'i zbardh dhëmbët, se ndryshon puna këtu në gurë dhe atje në xhade. Si thashë? Mos zbardh dhëmbët. (*Heq përsëri viza pastaj shfryn.*) Mbaruam. Nesër në tre të natës, në kodrat mbi xhade. Në dy të natës, nisemi. Në tre të natës, në vend. (*Shkund duart nga pluhuri, merr kapelen dhe e ngjesh në kokë.*)

MEMOJA: (*Xhemalit*) Ky na harroi fare!

XHEMALI: E ka rrëmbyer plani i luftës.

FATJA: Të ikim ne?

RRAPOJA: Unë thashë të ikni! (*Memos dhe Xhemalit*)

Demek, erdhët. Bukur, bukur! Kam dëgjuar për ty, ke qenë i plagosur. Të futën në qytet dhe atje u shërove. Edhe unë jam plagosur në krah. U shërova. Sali Protopapa më plagosi. I poshtër, është. Pusht është e qen bir qeni është, nursëz është e çapaçul është. Qurraman është e kujton se është trim. Edhe ty, ai të plagosi?

MEMOJA: (*E mban me zor të qeshurën*) Horrat e tij.

RRAPOJA: Edhe ata çapaçulë janë. Dhëmbët do t'u shkul. (*Memoja sheh darën që mban Rrapoja në brez dhe padashur vë dorën në faqe.*) Të dhëmb dhëmbi? Kam darë unë. (*Fut dorën në brez*)

MEMOJA: (*Shpejt.*) Jo, jo!

RRAPOJA: Jo, po thashë.

XHEMALI: Siç ju kanë njoftuar, Memo Kovaçi është caktuar nga Qarkori komisar në batalionin tuaj. Unë jam zëvendëskomisari!

- RRAPOJA: Mirë, mirë. Tani e kemi hallin tek ajo prita që do të zëmë nesër në xhade buzë Kamjes. Po të na dalë mirë, zgjidhet edhe puna e komisarëve.
- XHEMALI: Po të mos dalë mirë, nuk zgjidhet?
- RRAPOJA: Zgjidhet, po nuk do të jemi në qejf.
- MEMOJA: Po ne nuk do të rrimë duarkryq. Edhe ne do të vijmë në pritë.
- RRAPOJA: Jo! Ju do të rrini këtu! Nuk e dini as vendin as planin.
- MEMOJA: Vendin e dimë. Planin e mësojmë.
- RRAPOJA: (*I inatosur*) Jo! Ju nuk dini asgjë për pritën dhe na i bëni çorbë kompanitë. (*Pauzë*) Gjer në darkë kemi kohë të merremi vesh. Tani le të njëhemi me shokët. (*Shkëputen katër veta e dalin përpara.*) Ky është komisar! Ky është zëvendësi! (*Shtrëngojnë duart.*)
- FATJA: Fatja!
- XHODOJA: Xhodo Greni!
- MAKU: Mak Mokra!
- HODOJA: Hodo Allamani!
(*Rrapoja vështron Faten.*)
- FATJA: Gati janë, komandant!
- RRAPOJA: Bjeruni borisë të mbliidhen (*Fatja bën me shenjë. Bie boria për mbledhje. Partizanët grumbullohen. Rrapoja vështron komandantët e kompanive*) Para kompanive!... Ç'më vërtiteni mua, sikur jam mbreti Metaksa! (*Fatja, Xhodoja, Maku dhe Hodoja largohen. Rrapoja fillon fjalimin*) Vëllezër e djem! Përse i mbajmë dyfekët në sup dhe koburet në brez? Ja, ti, Nurkë, që ke dyfek dhe kobure, më thuaj, përse i mban ato të shkreta?
- NURKA: I mbaj, o Rrapo vëllai, që t'ia hedh trutë në erë nemces dhe Ballit. I mbaj, o Rrapo vëllai, që në të s'emës t'i dërgoj lapangjozët. (*Partizanët qeshin.*)

RRAPOJA: Boll, boll se e zgjate shumë! Mjafton që t'ia hedhësh trutë në erë nemces dhe Ballit. Mirë e tha Nurka: t'ua hedhim trutë në erë gjermanit dhe Ballit! E kur do t'ua hedhim në erë? Ë? Pas një viti, apo pas një muaji? Jo, more, jo; nesër, ore, nesër në orën tre allafranga. Atje në xhade do t'ua hedhim... Nesër vjen autokolona gjermane nga Follorina. Ne do t'i presim jo me temenanë e Sali Protopapës, po me temenanë tonë, se janë të poshtër dhe vrasës, janë xhelatë dhe kriminelë, zuzarë dhe edepsezë. Dhe harram na qoftë ky bar e këto lisa, kjo tokë e këta gurë, po s'ua dhjemë t'ëmën! Qentë e qenit, duan të shijnë në vendin tonë sikur janë te hitlerica, tek ajo bushtra e bushtrave... Fate, hajde, fol për atë që menduam sot. (*Fatja zë vend në krahun e majtë të Rrapos.*)

FATJA: Sulmin e kemi gjykuar për nesër në orën tre. Do të nisemi që në orën dy pas mesnate. Do të arrijmë në Qafë Gomare e do të zëmë vend në të dy anët e xhadesë. Nuk do të lëvizim fare, vetëm do të presim kur do të hyjnë gjermanët. Nuk do të qëllojmë gjersa komandanti Rrapo të hapë zjarr nga pas. Me të dëgjuar komandantin Rrapo, do ta bëjmë zjarr dynjanë! Kujdes mos të ngjasin aksidente!

RRAPOJA: Thuaji mos ia mballosin njëri-tjetrit. (*Partizanët qeshin, Memoja dhe Xhemali vështrojnë njëri-tjetrin, pastaj qeshin dhe ata.*)

FATJA: Mirë thotë komandanti Rrapo. Kujdes! Mos e bëjmë si kompania e Mak Mokrës në xhadenë në fund të grykës së Gur-Kusarit që, jangëllësh, i hapi zjarr kompanisë së Hodo Allamanit dhe e plagosi Hodon në kërcin e veshit. Hapni sytë!

RRAPOJA: (*Lëviz krahun*) Fate, mjaft e zgjate. Fol për gjumin dhe për çlodhjen.

FATJA: Po. Duhet të biem herët dhe të çlodhemi. Gjermanë do të ketë shumë. Kaq kisha. (*Vështron Rrapon, ai bën me kokë. Fatja shkon në vendin e tij. Heshtje.*)

RRAPOJA: (*Duke treguar komisarët.*) Ju dō të thoni se cilët janë këta? E? Ja, të pyesim Nurkën. Si ta merr mendja ty, Nurkë?

NURKA: Rrapo vëllai, ata janë të Qarkorit. Dhe ata dinë ta lozin gishtin se janë burra.

RRAPOJA: Mirë e tha, Nurka. Janë të Qarkorit dhe vijnë te ne njëri si komisar dhe tjetri si zëvendës. Janë Memo Kovaçi dhe Xhemal Porodina. (*Thirrje: Rrofshin komisarët! Rrofshin!*) Ja kështu! Tani çlodhemi! Nesër bëhet zjarr dynjaja! (*Partizanët fillojnë të shpërndahen.*)

ZARIKU: (*Duke i thënë shokut.*) Ky do t'ia mbledhë Rrapos.

MEMOJA: (*Që e ka dëgjuar.*) Ai djali, partizan i vjetër është?

RRAPOJA: Ai? Është Zariku. Nuk është dhe aq i vjetër. Ka ca teka po do të ndreqet! Pse?

MEMOJA: Kot. Më tërhoqi vëmendjen fizionomia e tij.

RRAPOJA: Ë?

MEMOJA: Fizionomia!

RRAPOJA: Ç'është kjo fozmi?

MEMOJA: (*Duke qeshur*) Pamja, fytyra...

RRAPOJA: Ë, hë!

MEMOJA: Partizanë të sëmurë ka?

RRAPOJA: Shumë pak. Nja tre a katër i ka zënë gripi, po janë djem të shëndoshë dhe ia hedhin. (*Tregon një kasolle.*) Ju do të flini atje. Gjykova njëherë të mos ju merrja në pritën e nesërme, po m'u prish mendja. Do të vini në kompaninë ku do të shkoj unë. Mirë? Po shkoj të fle nga Fatja. Jeni të lo-